

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина
Кафедра міжнародних економічних відносин

ВЛОХ Роман Петрович

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ
ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

спеціальність: 073 - Менеджмент
освітньо-наукова програма - Міжнародний менеджмент

Кваліфікаційна робота

Виконав(ла) студент(ка)
групи МІМм-21
Влох Роман Петрович

підпис

Науковий керівник:
к.е.н.,
О. Ю. Сохацький

підпис

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__»_____ 20__р.
Завідувач кафедри

підпис

Тернопіль - 2024

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні основи управління ризиками в умовах глобальної нестабільності	7
Розділ 1.1 Поняття ризику та його особливості в глобальному бізнес-середовищі.	7
Розділ 1.2 Фактори та чинники глобальної нестабільності, що впливають на підприємство.	11
Розділ 1.3 Теоретичні аспекти управління ризиками в умовах глобальної нестабільності.	15
Висновки до Розділу 1.	18
Розділ 2. Аналіз ризиків в глобальному контексті	19
Розділ 2.1 Сучасні тенденції та виклики глобальної економіки.	19
Розділ 2.2 Геополітичні ризики та їх вплив на підприємства.	24
Розділ 2.3. Економічні та фінансові ризики в умовах глобальної нестабільності.	26
Висновки до Розділу 2	28
Розділ 3 МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ	29
Розділ 3.1. Стратегії управління ризиками на різних рівнях підприємства	29
Розділ 3.2. Використання фінансових інструментів для зменшення впливу ризиків	35
Розділ 3.3. Впровадження інноваційних підходів до управління ризиками	38
Висновки до розділу 3	40
Загальні висновки.....	42
Використана література.....	46

Вступ

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження зумовлена зростаючим градусом нестабільності у світі, а саме: постковідною кризою, рецесією, повномасштабним вторгненням росії в Україну, волатильною ситуацією у міжнародній банківській сфері, міжнародній торгівлі, соціальній сфері та кризою міжнародних безпекових організацій – підприємствам необхідно більше зосередитись на управлінні ризиками при будь-якому розвитку ситуацій задля збереження самих підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є збір та композиція теоретичних матеріалів для подальшого практичного використання в управлінні ризиками підприємства в умовах глобальної нестабільності.

Завданнями дослідження є:

- дослідити поняття ризику та його особливості в глобальному бізнес-середовищі;
- визначити та дослідити фактори та чинники глобальної нестабільності, що впливають на підприємство
- дослідити теоретичні аспекти управління ризиками в умовах глобальної нестабільності
- визначити та дослідити сучасні тенденції та виклики глобальної економіки
- визначити та дослідити геополітичні ризики та їх вплив на підприємства
- визначити та дослідити економічні та фінансові ризики в умовах глобальної нестабільності
- дослідити стратегії управління ризиками на різних рівнях підприємства
- дослідити використання фінансових інструментів для зменшення впливу ризиків
- дослідити впровадження інноваційних підходів до управління ризиками

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є управління ризиками підприємства

Предмет дослідження. Предметом дослідження є управління ризиками підприємства в умовах глобальної нестабільності

Наукова новизна полягає у використанні нових статистичних джерел та нових аналітичних праць поряд давнішими та, можна сказати базовими, у цій темі. Тому це формує нові погляди на ситуацію та дає підґрунття для подальших досліджень у цій темі із потенційним переходом у практичну площину.

Методологія дослідження. Використання конкретних методів у цій праці обумовлені її суттю. Тому при виконанні даного дослідження були використані наступні методи: аналітичний, статистичний аналіз інформації, систематизації та структурно-логічний методи.

Структура роботи. Дослідження складається із вступу, трьох розділі із трьома підрозділами та загальних висновків. У вступі описана теоретико-методологічна та бібліографічна частина роботи. У першому розділі обговорюються питання теоретичних основ управління ризиками в глобальній нестабільності, а саме: поняття ризику та його особливості в глобальному бізнес-середовищі, фактори та чинники глобальної нестабільності, що впливають на підприємство та теоретичні аспекти управління ризиками в умовах глобальної нестабільності висновок закінчується. Розділ закінчується висновками. У другому розділі говориться про аналіз ризиків глобальному контексті, а саме: сучасні тенденції та виклики глобальної економіки, геополітичні ризики та їх вплив на підприємства, економічні ризики та фінансові ризики в умовах глобальної нестабільності. Другий розділ закінчується висновками до нього. У третьому розділі обговорюються методи та інструменти управління ризиками в глобальному контексті: стратегії управління ризиками на різних рівнях підприємства, використання фінансових інструментів для зменшення впливу ризиків, впровадження інноваційних підходів до управління ризиками. Третій розділ закінчується висновком до нього. Роботу закінчують загальні висновки та список використаних джерел

Бібліографічна частина дослідження. У дослідженні були використані матеріали, як вітчизняних, так і закордонних авторів. Їх можна поділити за групами. А саме: управління ризиками – Боучет, Кларк, Гросламберт, Кавуїгіл, Делінгонул, Гаурі, Баміатзі, Парк, Меллагі, Колман, Хварова, Гусева, Голобородько, Артьомова, Петик та Баскова. Ці автори зосереджуються на різних аспектах управління ризиками, включаючи оцінку ризиків країни, зменшення ризиків в міжнародному бізнесі, стратегії управління ризиками в глобальному бізнес-середовищі, управління бізнес-ризиками в міжнародних корпораціях та проблеми управління фінансовими ризиками. Міжнародний бізнес: Кавусгіл, Рейсенберг, Джон, Ловтон, Гіямбона, Грахам, Гарві, Рушиковський, Расшивалов. Ці автори досліджують різні аспекти міжнародного бізнесу, включаючи нові реалії міжнародного бізнесу, управління політичними ризиками на міжнародному рівні та стратегії управління ризиками багатонаціональних компаній.

Теоретичні основи ризик-менеджменту: Автори цієї групи, такі як Бутенко, Байдацький., Чайкіна, Колідуб, Гончар, Посохов, Ходирєва, Кабиш, Дуднєва., Антипцева, Обиденнова, Заріцька., Юрченко, Сосновська , Деденко , Томашук, зосереджуються на теоретичних аспектах ризик-менеджменту та його впровадженні на підприємствах. Штучний інтелект та машинне навчання в управлінні бізнесом: Автори цієї групи, такі як Грабовська, Таранич, Пелехацький, Смерека, досліджують застосування штучного інтелекту та машинного навчання в управлінні бізнесом. Страхування як інструмент хеджування ризиків: Автори цієї групи, такі як Соломатіна, Шелехов, Заболотна, досліджують страхування як інструмент для хеджування ризиків. Глобалізація та її вплив на бізнес: Автори цієї групи, такі як Компанець, Резнікова, Іващенко, Курцев, Степісєва, досліджують вплив глобалізації на бізнес. Інші теми: Автори цієї групи, такі як Груб'як, Королюк, Маршалл, Наумова, Палієв, Шумпетер, досліджують різноманітні теми, включаючи підприємницькі ризики, соціально-економічну нестабільність на ринку праці,

вплив глобальної нестабільності на бізнес та інші. Також використані статистичні джерела від ЮНКТАД.

Розділ 1. Теоретичні основи управління ризиками в умовах глобальної нестабільності

Розділ 1.1 Поняття ризику та його особливості в глобальному бізнес-середовищі.

У першому розділі буде розглядатись поняття ризику та його особливості в глобальному бізнес-середовищі. Основні характеристики ризику – це невизначеність та припущення про можливий успіх. Таким чином, підприємницький ризик має об'єктивну основу і його ступінь визначається невизначеністю ринкової кон'юнктури та впливом інших економічних, політичних і соціальних факторів. Вплив можуть мати не тільки зміни в споживчому попиті, політична ситуація в країні, але й природні і техногенні явища, а також власні помилки або прорахунки підприємця. Підприємницькі втрати виражаються у зниженні доходів підприємця. Розмір таких втрат характеризує високий або низький ступінь ризику. Підприємницький ризик є об'єктивною економічною категорією. Він виникає під впливом непередбачених заздалегідь причин і його поява відображається на практичній діяльності підприємця. Завдання підприємця полягає у передбаченні можливих причин невизначеності та знаходженні прийнятних варіантів подолання можливих випадковостей..[32 с. 136]

У науковому середовищі немає загальноприйнятих теоретичних підходів до категорії «підприємницький ризик», а також не повністю розроблені методи оцінки ризику для різних виробничих ситуацій і видів підприємницької діяльності, немає чітких рекомендацій щодо шляхів і способів зменшення та запобігання ризику. Однак слід зазначити, що в останні роки з'явилися наукові праці, в яких при розгляді питань аналізу та планування економічної діяльності комерційних організацій розглядаються питання ризику в бізнесі. [32 с. 136-137]

Ризики, які страхуються, – це ймовірна подія або сукупність подій, на випадок настання яких проводиться страхування. Підприємство може частково

перекласти ризик на інші суб'єкти економіки, забезпечивши себе, здійснивши витрати у вигляді страхових внесків.

Ризики, які не страхують, – це група підприємницьких ризиків, які не приймаються на страхування страховими компаніями. Але саме ця група ризиків є потенційними джерелами додаткового прибутку, пов'язаного з ризиком, для фірми.

За масштабами дії можна виділити два типи ризику: глобальний і локальний. [32 с. 138]

Глобальне бізнес-середовище представляє собою складну, багатогранну систему, що постійно перебуває в динаміці та вимагає неперервного дослідження та корекції. Під глобальним середовищем ми розуміємо комплекс економічних умов, що сприяють розвитку бізнес-систем. Розвиток глобального бізнес-середовища забезпечується через взаємодію окремих бізнес-суб'єктів, їх взаємозв'язків та факторів оточення, які впливають на підприємницьку та комерційну діяльність. Формування глобального середовища впливає на демографічні, культурні, законодавчі, політичні, економічні, соціальні, психологічні аспекти розвитку бізнес-систем [5 с. 60]

Коулман вказує, що ризик асоціюється з грошима - прибутками і збитками та їх волатильністю. Майбутні результати БНП можуть бути узагальнені в термінах прибутків і збитків, а невизначеність у прибутках і збитках може бути описана функцією розподілу, яка може представляти багато можливих результатів прибутків або збитків. Для управління ризиками основний внесок розподілу прибутків і збитків полягає в розумінні того, наскільки вони можуть бути змінними. Іншими словами, якщо відомий розподіл прибутків і збитків, тобто відомі можливості їх кореляції та формування і причини такого розподілу, то про фінансовий ризик БНП стає зрозумілим практично все [5 с. 65]

Справді, навіть сьогодні поняття ризику має інше значення, оскільки воно залишається неточним і настільки ж неузгодженим. За винятком попередньої

роботи декількох, всеосяжна теорія ризику ще не сформульована. [2 с. 7, 8 с. 523-533]

У сучасних умовах господарювання для підприємства важливо уникати можливих загроз і вчасно ліквідувати шкідливі наслідки негативних явищ. Ризиковість є невід’ємною складовою підприємницької діяльності, невизначеність розглядається як первинне явище, а ризик — вторинне. Чим більша невизначеність при прийнятті господарського рішення, тим більший ступінь ризику. Усунути ризики з діяльності господарюючих суб’єктів неможливо, оскільки вони являють собою елемент об’єктивної дійсності. Основна відмінність між ризиком та невизначеністю — це можливість вимірювання та оцінки: невизначеність виміряти неможливо, в той час як ризик можна оцінити. Отже, ризиком на відміну від невизначеності, можна управляти.[46 с. 71].

А. Маршалл, Дж. Кейнс та Й. Шумпетер є відомими фігурами в економічній науці, які зробили ранні спроби класифікації ризиків. Маршалл у своїй роботі “Принципи економічної науки” розділив ризики на особисті та підприємницькі [40 с.87–88, 296–299], вважаючи, що ризик є інтринсичним як для індивідів, так і для компаній. Кейнс асоціював ризики з інвестиційним обсягом, виділяючи ризики для підприємців, кредиторів та зміни вартості грошових одиниць [13 с.253-255]. Шумпетер у своїй праці визначив два типи ризиків: технічний провал виробництва та відсутність комерційного успіху [52 с.98].

У глобальному бізнес-середовищі, підприємницький ризик може мати різні значення, залежно від контексту, часто пов’язані з варіативністю продуктивності або ймовірністю негативних результатів. Ризик країни охоплює умови, що можуть вплинути на продуктивність або прибутковість, і включає політичні, економічні, соціальні та природні ризики. [4 с. 355-356] Ці ризики, їх пом’якшення та управління є предметом значного інтересу [12 с. 850-851]

Література про ризик країни спочатку мала політичний характер, але з часом термін “ризик країни” став ширше використовуватися, оскільки він

включає різноманітні ризики, характерні для країни, в той час як “політичний ризик” обмежений лише політичними аспектами [2 с. 12]

Ризик країни є складним поняттям, що включає політичні, економічні, соціальні, правові та культурні варіації. Він вимагає вільного тлумачення та моделювання через його складність та взаємозв'язки. Ризик країни також має тимчасовий характер, з подіями, що виникають періодично і можуть бути представлені за допомогою стохастичних моделей, таких як процес Пуассона [10 с. 220-223]

Незважаючи на нечітке визначення, ризик країни залишається важливим концептом, хоча і не має узгодженої теорії [3 с. 3; 8 с. 525]. Він впливає на економічну, соціальну та політичну стабільність країни

Міжнародний ризик виникає з міждержавних взаємодій та інтернаціоналізації, розподіляючись між учасниками ринку. Витрати, пов'язані з ризиком, можуть бути розглянуті як непрямий податок, що знижує дохід компанії. Ризикові події можуть призвести до підтримки або конфлікту між партнерами, впливаючи на розподіл влади. Специфічність ризику залежить від ролі компаній у міжнародних транзакціях та галузі. Оцінка ризику має теоретичні та емпіричні виклики, пов'язані з його визначенням, категоризацією та вимірюванням [3 с. 4-6]

Міжнародний ризик: Ризик виникає з взаємозв'язків між країнами та є похідним від інтернаціоналізації. Ризик розподіляється між учасниками ринку, які домовляються про умови спільного несення ризику. Ризик як непрямий податок: Витрати, пов'язані з ризиком, можна розглядати як прихований податок, який знижує дохід компанії, але не сплачується безпосередньо.

Рівень втраченої безпеки: При настанні ризикової події партнери по ризику мають або підтримати один одного, або вступити в конфлікт, що може призвести до перерозподілу влади. Специфічність ризику: Ризикові події є тимчасовими та повторюваними, а чутливість компаній до них залежить від їх ролі в міжнародних транзакціях та від галузі. Теоретичні та емпіричні проблеми: Оцінка ризику корисна, але має виклики, такі як визначення ризику,

його категоризація та емпіричні проблеми, пов'язані з вимірюванням та агрегуванням даних. [З с. 15-16]

Розділ 1.2 Фактори та чинники глобальної нестабільності, що впливають на підприємство.

Проблема соціально-економічної нестабільності є однією з найважливіших проблем на сучасному етапі розвитку економіки. Передумовою подолання критичної ситуації на ринку праці та розробки політики, спрямованої на забезпечення продуктивної зайнятості, зниження рівня безробіття та стабільного і збалансованого функціонування на основі максимальної відповідності між попитом і пропозицією робочої сили, є розуміння причин і сутності явища соціально-економічної нестабільності. Останніми роками на розвиток економіки, в тому числі й ринку праці, впливала низка зовнішніх факторів, таких як економічна глобалізація, вплив Четвертої промислової революції, Індустрії 4.0 та поширення пандемії Covid-19. Ці фактори зумовили необхідність модифікації та вдосконалення існуючих теоретичних підходів до управління соціально-економічною нестабільністю, а також розробки заходів для мінімізації та запобігання її негативним наслідкам. [41 с. 206]

У всьому світі транскордонна торговельна діяльність наражається на безпрецедентний рівень ризику через зростання загрози міждержавних конфліктів, воєн, тероризму, корупції та небезпечних політичних режимів. Ці ризики є прихованим податком на міжнародну торгівлю (МТ). Ризики впливають на спрямування та перерозподіл ресурсів, спричиняючи викривлення вартості, зміну пропозиції та інвестиційних перспектив. На міжнародному рівні вони спричиняють скорочення бізнесу, зниження прибутків, обмеження розширення бізнесу та уповільнення формування капіталу через венчурний капітал, а також зменшення стимулів і можливостей для підприємців. [З с. 2]

Таким чином, демографічна динаміка країни впливає на результативність її соціально-економічних процесів, рівень попиту та пропозиції, систему праці. Якщо відтворення населення в країні є сприятливим, це свідчить про сприятливі умови, високу якість життя та високий рівень розвитку людського капіталу.[5 с. 60]

Політичне середовище, яке є частиною глобального середовища, стосується форм державної влади та визначення її завдань, відносин між соціальними групами, державного регулювання та контролю, зовнішньоекономічної політики. Країни світу визначають напрямок державної політики в різних сферах життя. Інструменти державної політики реалізуються через ліцензування, квотування, оподаткування та обмежувальні зовнішньоекономічні інструменти. Політичне середовище пов'язане із законодавчим (правовим) середовищем, яке встановлює правила і норми ведення бізнесу в глобальному середовищі.

Правове середовище включає міжнародне право, яке забезпечує регулювання на глобальному рівні, та інструменти, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність на національному рівні. Міжнародне право регулює відносини між суб'єктами у глобальному середовищі за допомогою норм і принципів. Складовими міжнародного права є нормативно-правові інструменти, що стосуються торгівлі, оподаткування, грошей і фінансів, транспортного права, інновацій, інвестицій, сільського господарства і туризму. Глобальне правове середовище регулює міжнародні транзакції, включаючи імпорتنі та експортні операції, порівняльну оцінку правових систем держав-учасниць, регулювання цінової політики та регулювання монополій, визначення трудових відносин і стандартів оплати праці, регулювання міграційних потоків, захист прав власності, регулювання руху капіталу[4], визначення особливостей створення, реорганізації та трансформації робочих місць, регулювання міжнародного транспорту та оцінку національних правових систем. Основна увага приділяється регуляторним заходам.[5 с. 61]

Згідно з новим звітом ЮНКТАД, опублікованим 22 лютого, нещодавні напади на торговельні судна в Червоному морі серйозно вплинули на судноплавство через Суецький канал, загостривши поточні геополітичні та пов'язані з кліматом проблеми, що стоять перед глобальною торгівлею і ланцюгами поставок. За оцінками ЮНКТАД, транзит через Суецький канал знизився на 42% від свого піку. Щотижневі транзити контейнеровозів впали на 67%, оскільки основні гравці судноплавної галузі тимчасово призупинили транзит через Суецький канал, тоді як обсяги контейнерних перевезень, танкерів і суден для перевезення ЗПГ також значно скоротилися. Тим часом, загальна кількість транзитів через Панамський канал впала на 49% від свого піку. [27]

Глобальне економічне середовище охоплює ринкову кон'юнктуру, макроекономічні фактори та передумови, які визначають траєкторію розвитку бізнесу. Ця складова глобального середовища відповідає на питання про ефективність діяльності підприємств країни в результаті економічної взаємодії та відносин на міждержавному та національному економічних рівнях. Економічне середовище включає всі складові макроекономіки, умови формування попиту та пропозиції, взаємодію системи підприємства та інфраструктурної складової. [5 с. 61]

Зовнішні фактори, включаючи економічну глобалізацію, технологічну революцію, економічні цикли, вплив зовнішніх чинників на українську економіку, військово-політичну агресію та екологічні катастрофи, впливають на ринок праці. Ці фактори призводять до глобальної мобільності робочої сили, зміни характеру праці, криз в соціально-економічних сферах, збільшення військових витрат, зниження економічного потенціалу та появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб. Ці події впливають на густонаселені райони, спричиняють забруднення аграрних територій, порушують ринок споживчих товарів, розривають економічні зв'язки між регіонами, що призводить до дисбалансу на ринку праці та погіршення умов життя.

Складність сучасного світу та зміни в моральних цінностях також впливають на ринок праці.[41 с. 203-204]

Не можна уникнути впливу зовнішніх факторів, але важливо передбачати їх та враховувати при розробці управлінських стратегій та формуванні державної політики для стабілізації та розвитку соціально-трудових відносин.

Ці фактори впливають на стан ринків праці не тільки в Україні. Згідно з доповіддю ОЕСР про зайнятість 2018 року, частка робочої сили в національному виробництві країн ОЕСР знизилася з 71,5% до 68% з 1995 по 2013 рік, а в США – на 8 процентних пунктів за той же період. Ці зміни можуть мати як негативний, так і позитивний вплив, останній може стати точкою відновлення.

Турбулентність ринку праці характеризується хаотичними змінами, що ведуть до непередбачуваних переходів від безладу до порядку і назад, що ускладнює діагностику та управління в сфері трудових відносин.. [41 с. 204].

Загальна тенденція підкреслює необхідність гнучкості, інновацій та ефективного управління для досягнення успіху в сучасному бізнес-середовищі.

Гнучкість, інновації та ефективне управління є ключовими для успіху в сучасному бізнес-середовищі. Підприємства, що успішно адаптувалися до глобальної нестабільності, активно використовують цифрові технології, хмарні рішення, штучний інтелект та аналітику даних для адаптації до змін у виробництві та на ринку, а також звертають увагу на гнучкість ланцюгів постачання, розглядаючи альтернативні джерела та створюючи резервні запаси.

Розділ 1.3 Теоретичні аспекти управління ризиками в умовах глобальної нестабільності.

Управління ризиками - це комплексний процес, що включає ідентифікацію, оцінку, аналіз ризиків, а також вибір та застосування методів для нейтралізації їх наслідків. Цей процес спрямований на досягнення оптимального балансу між стратегічними можливостями підприємства та рівнем ризику. Він також допомагає знайти найкраще співвідношення між високим рівнем ризику, який може призвести до банкрутства підприємства, та повною відмовою від ризику, що може призвести до втрати конкурентоспроможності. [34 с.144]

ISO 31000:2018 є основним стандартом управління ризиками, який включає принципи та загальні рекомендації щодо ідентифікації та ефективного керування ризиками. Цей стандарт надає загальне розуміння процесу розробки, впровадження та підтримки ефективної системи управління ризиками на рівні галузі, підприємства тощо.[33 с. 230-231]

Австралійськоновозеландський стандарт з ризик-менеджменту AS/NZS 4360:2004 є загальним стандартом, який потребує адаптації до конкретного підприємства. Він відповідає глобальній потребі в загальних настановах з управління ризиками для підприємств будь-якого розміру, як приватних, так і державних. Цей стандарт допомагає керівникам проектів та підприємств отримати інформацію про специфіку окремих етапів ризик-менеджменту та створити в проекті ефективну систему управління ризиками.[36 с. 77]

Комплексні основи управління ризиками в межах усієї компанії (COSO), США, містять рекомендації для менеджменту з питань оцінки, опису та вдосконалення систем внутрішнього аудиту. Представлена загальна модель внутрішнього аудиту, з якою компанії та організації можуть порівняти власні системи управління. Цей документ описує концептуальні основи управління ризиками підприємств, включаючи детальну інформацію та рекомендації щодо створення корпоративної системи ризик-менеджменту в рамках підприємства.[29 с. 2]

Система управління ризиками включає всебічний аналіз сукупності наявних ризиків, їх оцінювання та розробку механізмів контролю. Проблему управління ризиками не можна ефективно вирішити за допомогою окремого набору заходів. Рішення повинні бути прийняті узгоджено, з урахуванням всіх аспектів діяльності. Завершальним етапом управління ризиками є контроль та коригування результатів реалізації обраної стратегії з урахуванням нової інформації.

Основними етапами у схемі розробки є підготовчий, у ході якого здійснюється накопичення інформації про функціонування власне підприємства та його зовнішнього оточення, здійснення якісного та кількісного аналізу ризиків, вибір раціональних методів управління ризиками, затвердження програми управління ризиками та проведення постійного контролю її ефективності. Застосування контролю дозволить у разі необхідності доповнити або модифікувати існуючий процес управління ризиками у відповідності до нових обставин, що виникли після його розробки та впровадження у дію [34 с. 149-150]

Система управління ризиками дозволяє своєчасно приймати ефективні управлінські рішення за допомогою методів та інструментів антикризових заходів для реалізації стратегії розвитку підприємства. Система управління ризиками логістичних ланцюгів експорту повинна бути спрямована на досягнення необхідного балансу між стратегічними можливостями підприємства та рівнем ризику. Важливим завданням системи управління ризиками є також знаходження оптимального співвідношення між високим рівнем ризику, що може призвести до банкрутства підприємства, та повною відмовою від нього, що призводить до втрати конкурентоспроможності.

Прийняття рішень не можливе без реалізації попереднього процесу їх ідентифікації, оцінення та аналізу, вибору і використання методів нівелювання їх наслідків. Необхідна релевантна система зниження ризиків для ефективного функціонування підприємства.

Для виявлення негативних факторів, що впливають на підприємство, використовуються методи визначення ризиків, як-от аналіз документації, досвід експертів, SWOT-аналіз, метод Delphi тощо. Потенційні та існуючі небезпечні події, їх джерела та можливі наслідки включаються до реєстру ризиків. На основі цього реєстру проводиться групування ризиків. Важливим елементом управління ризиками є їх детальний опис, який включає джерела та причини виникнення ризику, характеристику подій, умов та ситуацій, що впливають на результати діяльності підприємства. Наступним кроком є аналіз природи та рівня ризику, що включає дослідження джерел небезпечних подій, їх наслідків та ймовірності появи. Під час аналізу наслідків використовується реєстр ризику, де зазначений кожен вид наслідків.[28 с. 3-4]

Резилієнтність, яка є протилежністю крихкості, відображає здатність системи виживати, відновлюватися після шоків та адаптуватися до змінного середовища. Це поняття все ширше впроваджується в стратегічні документи міжнародних організацій як підхід до проблем безпеки в умовах несподіваних шоків. Система, яка виявляє більшу стійкість до шоків і швидко відновлює свій стан, вважається більш "стійкою".

Сучасні підходи до управління резилієнтністю соціально-економічного розвитку України в умовах глобальної нестабільності включають чотири стадії зміцнення стійкості системи: підготовка, абсорбція, відновлення та адаптація.

Успішні підприємства відзначаються здатністю реагувати на зміни, активним пошуком новаторських рішень та стратегій, а також акцентом на плануванні на довгострокову перспективу. Вони ефективно співпрацюють з партнерами, клієнтами та постачальниками, а також активно залучають та стимулюють свої команди, розвиваючи не лише технічні навички, але і лідерські якості та творче мислення серед працівників. Ці компанії активно стимулюють та підтримують культуру інновацій, що сприяє постійному вдосконаленню та здатності пристосовуватися до нових обставин..[11 с. 9; 42 с. 99]

Висновки до Розділу 1.

Ризик в глобальному бізнесі аналізується як основна характеристика підприємницької діяльності, з акцентом на важливість управління ризиками. Різні типи ризиків, включаючи глобальні та локальні, розглядаються з урахуванням їх можливого впливу на економічну стабільність. Текст також висвітлює важливість оцінки ризиків та їх вимірювання.

Глобальна нестабільність впливає на підприємства через різні фактори. Соціально-економічна нестабільність, економічна глобалізація, технологічна революція, економічні цикли, вплив зовнішніх чинників на національну економіку, військово-політична агресія та екологічні катастрофи - всі ці фактори впливають на ринок праці. Вони призводять до глобальної мобільності робочої сили, зміни характеру праці, криз в соціально-економічних сферах, збільшення військових витрат, зниження економічного потенціалу та появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб.

Управління ризиками є важливим у контексті глобальної нестабільності. Розуміння причин соціально-економічної нестабільності та модифікація підходів до її управління є ключовими. Зовнішні фактори, такі як економічна глобалізація, технологічна революція, економічні цикли, впливають на ринок праці. Гнучкість, інновації та ефективне управління визначають успіх в сучасному бізнес-середовищі.

Розділ 2. Аналіз ризиків в глобальному контексті

Розділ 2.1 Сучасні тенденції та виклики глобальної економіки.

Прогнози, такі як Звіт ООН, можуть бути корисними для визначення глобальних тенденцій розвитку, окрім рейтингів. Цей звіт висвітлює шість моделей розвитку економіки після кризи COVID-19 та їх потенціал..[5 с. 65]

2023 рік був переломним у глобальному відновленні після пандемії. Він відкрив нові моделі економіки: ексабайтову, що спирається на автоматизацію та цифровізацію; економіку добробуту, що зосереджена на здоров'ї та зміні поведінки споживачів; вуглецево-нейтральну економіку, що спрямована на зменшення викидів CO₂ та перехід на відновлювальні джерела енергії; економіку замкнутого циклу, що передбачає свідоме споживання та переробку; економіку біоросту, що спрямована на створення екологічно чистих біоматеріалів; та економіку вражень, що зосереджена на емоціях, а не товарах. Країни, що залежать від продажу сировини, повинні здійснювати процеси диверсифікації. [5 с. 65]

2023 рік був переломним у глобальному відновленні після пандемії. Він відкрив нові моделі економіки: ексабайтову, що спирається на автоматизацію та цифровізацію; економіку добробуту, що зосереджена на здоров'ї та зміні поведінки споживачів; вуглецево-нейтральну економіку, що спрямована на зменшення викидів CO₂ та перехід на відновлювальні джерела енергії; економіку замкнутого циклу, що передбачає свідоме споживання та переробку; економіку біоросту, що спрямована на створення екологічно чистих біоматеріалів; та економіку вражень, що зосереджена на емоціях, а не товарах. Країни, що залежать від продажу сировини, повинні здійснювати процеси диверсифікації. З іншого боку, три групи структурних проблем загрожують глобальній довгостроковій стабільності та економічній стійкості: розбіжності шляхів відновлення, поглиблення асиметрії доходів і багатства, та зростаючий тиск заборгованості і послаблення політичної автономії в країнах, що розвиваються. Ці проблеми посилюють дедалі складнішу взаємодію між економічними, кліматичними та геополітичними ризиками. На цьому фоні

особливо тривожними є перспективи країн, що розвиваються. Для розвитку потрібне сприятливе зовнішнє середовище, засноване на стійкому світовому попиті, стабільних обмінних курсах і доступному фінансуванні. Здатність країн, що розвиваються, прискорювати зростання, зміцнювати виробничі потужності, декарбонізуватися та виконувати свої фінансові зобов'язання фундаментально залежить від стабільного, сильного глобального попиту. Однак сьогодні координація міжнародної політики здійснюється центральними банками, які зосереджуються насамперед на короткостроковій монетарній стабільності, а не на довгостроковій фінансовій стійкості. Ця тенденція, разом з неадекватним регулюванням на товарних ринках і постійним ігноруванням зростаючої нерівності, розколює світову економіку і розколює країни, що розвиваються, підриваючи їх здатність процвітати. На цьому тлі 2024 рік навряд чи покаже суттєве покращення. Стратегія сталого та збалансованого зростання стає менш реалістичною, якщо високий рівень боргу та неадекватне фінансове регулювання загрожують фінансовій стабільності та продовольчій безпеці, тоді як паралельно доходи все частіше утримуються глобальними корпораціями, а не працівниками. Перед обличчям кризи попередні координаційні зусилля, як правило, ігнорували сектори або країни, які не вважаються системно значущими, що ускладнювало саму кризу, яку вони прагнули вирішити. Цієї помилки слід уникати за будь-яку ціну..[25 с. 1-5]

Від часу випуску останнього звіту у жовтні 2022 року, глобальний економічний ріст зазнав сповільнення через падіння цін. Моделі відновлення відрізняються в залежності від регіону, а відсутність політичних реакцій супроводжується дискусіями про "м'яку посадку" світової економіки. Невдала концентрація на інфляційному тиску з боку попиту зустрілася з типовим підвищенням процентних ставок центральними банками. Фіскальні заходи та заходи з боку пропозиції були більше винятком, ніж правилом (наприклад, використання Стратегічного нафтового резерву в США та забезпечення поставок продовольства та добрив через Чорноморську ініціативу). В результаті глобальний ріст уповільнився, рівень зайнятості в багатьох країнах

залишається стабільно нижчим в порівнянні з періодом до COVID-19, а нерівність доходів загострилася, що ще більше перекладається з заробітної плати на орендну плату та прибуток, які вже були спотворені до пандемії. [25 с.25].

Світова економіка відновлюється після пандемії, вторгнення в Україну та кризи вартості життя. Глобальне зростання сповільнюється, інфляція знижується, а безробіття залишається низьким. Відновлення відрізняється в різних регіонах, з особливими викликами в Китаї через кризу нерухомості. Єврозона стикається зі зростанням інфляції через високі ціни на енергоносії. Незважаючи на це, ринки праці в розвинутих країнах залишаються сильними, а реальна заробітна плата поступово зростає. Загалом, світова економіка продовжує адаптуватися до нових викликів. [9]

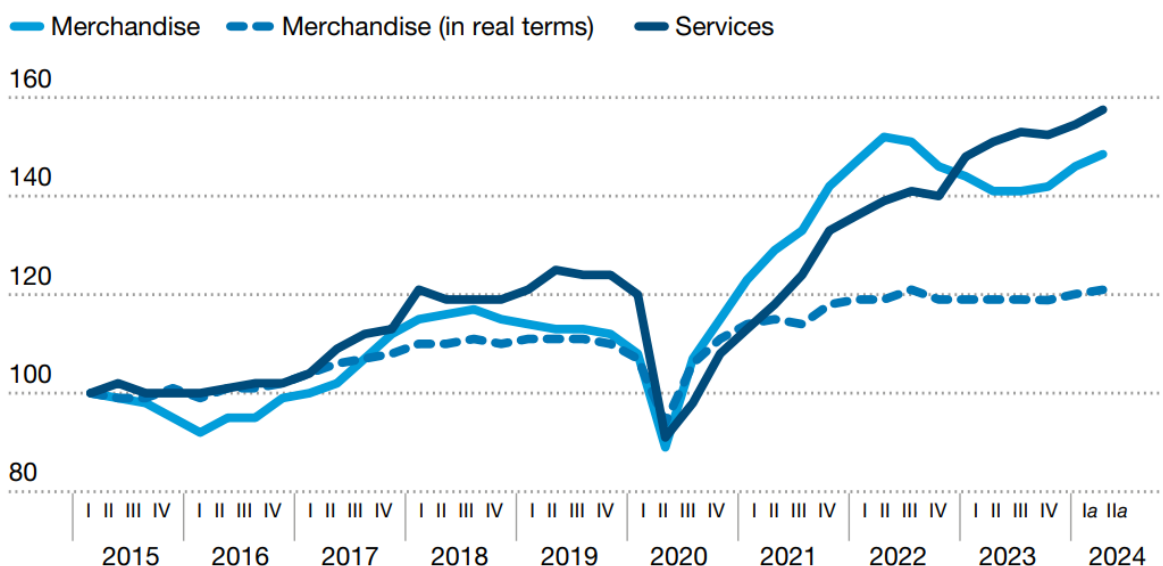
Після зниження обсягу торгівлі в 2015-2016 роках, обсяг торгівлі товарами відновився і досяг свого піку в 2019 році, але потім знизився до приблизно 17 трильйонів доларів США в 2020 році через перебої в торгівлі, спричинені COVID-19, та економічний спад. Вже в 2021 році торгівля товарами відновилася і досягла нового піку в 2022 році - близько 25 трильйонів доларів США. Натомість торгівля послугами показує меншу волатильність і стабільне зростання з 2010 по 2019 рік (від приблизно 4 до майже 6 трильйонів доларів США). З 2020 року відновлення торгівлі послугами йде повільніше, ніж торгівля товарами. Зниження темпів зростання експорту товарів було подібним для розвинених країн і країн, що розвиваються, під час спаду торгівлі в 2015/16 та пандемії COVID-19, але в сфері послуг спостерігаються значні відмінності. На відміну від відновлення після кризи 2015/2016 років, коли розвинені країни та країни, що розвиваються, показали однакові темпи зростання експорту як для торгівлі товарами, так і для торгівлі послугами, зростання торгівлі в 2021/2022 роках було вищим для країн, що розвиваються..[24 с. 6] Статистика та прогнозування статусу торгівлі від ЮНКТАД зображена на таблиці 1.1.

Global trade: Merchandise remains subdued while trade in services shows more dynamism

Quarterly world trade, merchandise (in dollar values and in real terms) and services (in dollar values)

(Index numbers, first quarter of 2015=100)

Таблиця 1.1 «Глобальна торгівля: товари залишаються стриманими, тоді як торгівля послугами демонструє більшу динаміку»(вертикально доларовий еквівалент товарів, гірizontalно – роки та квартали; темна лінія – послуги, світла товари, пунктирна – товар у реальному вираженні) [25 с. 16]

У 2023 році криза нерухомості в Китаї посилилася, вимагаючи оперативної реструктуризації забудовників. Волатильність цін на сировинні товари зросла через кліматичні та геополітичні потрясіння. Ціни на нафту зросли на 25%, а ціни на продукти залишаються високими. Геоекономічна фрагментація призвела до різкого зростання дисперсії цін на сировинні товари. Фіскальні буфери в багатьох країнах розмиваються, з підвищеним рівнем заборгованості та зростанням вартості фінансування. Незважаючи на посилення монетарної політики, фінансові умови змінили пом'якшення в багатьох країнах, що створює ризик різкої переоцінки ризику. [9]

Напруженість у торговельно-економічних відносинах підтверджується зростанням протекціоністських заходів та їх значним перевищенням над лібералізаційними. У 2022 році було введено 3613 протекціоністських заходів, порівняно з 1062 лібералізаційними. Однак, аналізуючи ці дані, можна

побачити позитивний тренд. У 2009 році кількість протекціоністських заходів була в 6,7 рази більшою, ніж лібералізаційних, а в 2022 році - лише в 3,4 рази..[47]

Глобалізаційні зміни, що впливають на необхідність перегляду глобальної маркетингової стратегії, включають такі аспекти: фрагментація світової економіки та дезінтеграційні процеси; протекціонізм у міжнародній економічній політиці; торгові та цінові війни; перехід від глобальної конкуренції до глобального суперництва; розриви в глобальних ланцюгах створення вартості та поставок; впровадження моделей френдшорингу та рещорингу; глобальна інфляція та криза вартості життя в країнах з провідними економіками; скорочення глобального попиту; розвиток цифрової та оцифрованої економіки; розвиток зеленої та циркулярної економіки; хаотизація інноваційних процесів; розвиток електронної комерції; формування нових бізнес-моделей; формування нових платіжних систем; асиметричність застосування механізмів активізації споживчого попиту; перегляд принципів рітейлу; становлення нових моделей споживання; демографічні зміни; становлення етичного конс'юмеризму; запит на справедливу торгівлю. [43 с. 40]

Розділ 2.2 Геополітичні ризики та їх вплив на підприємства.

Політична глобалізація має свої темні сторони. Однією з них є посилення соціально-економічної нерівності між країнами та окремими особами. Це спричиняє зростання міжнародних, військових та регіональних конфліктів, а також підвищує рівень злочинності. Національні юридичні та адміністративні структури не здатні адекватно реагувати на швидкі зміни, що відбуваються в результаті глобалізації. Це створює додаткові виклики для управління та регулювання на національному рівні, що може призвести до нестабільності та невизначеності. [37 с. 29]

Ризики мають значний вплив на виробничий процес. Судна змушені об'їжджати Суецький та Панамський канали, шукаючи альтернативні маршрути. Це призводить до збільшення дистанції перевезення вантажів, підвищення торгових витрат і страхових премій.

Викиди парникових газів збільшуються через необхідність подолати більші відстані та збільшення швидкості, щоб компенсувати об'їзди.

Панамський канал має велике значення для зовнішньої торгівлі країн західного узбережжя Південної Америки. Приблизно 26% обсягів торгівлі Еквадору та близько 22% для Чилі та Перу проходять через канал.

ЮНКТАД вказує на далекосяжні економічні наслідки тривалих перебоїв у контейнерних перевезеннях, які ставлять під загрозу глобальні ланцюги поставок і можуть спричинити затримки поставок, що веде до зростання витрат та інфляції. Споживачі відчують повний вплив підвищення фрахтових ставок протягом року.

Наразі майже жодне судно, що перевозить зріджений природний газ, не використовує Суецький канал. Це безпосередньо впливає на постачання та ціни на енергоносії, особливо в Європі.

Криза також може вплинути на світові ціни на продовольство, оскільки більші відстані та вищі фрахтові ставки можуть призвести до збільшення витрат. Перебої з відвантаженням зерна створюють ризики для глобальної

продовольчої безпеки, впливаючи на споживачів і знижуючи ціни, що сплачуються виробникам. [27 с. 2-3]

Геополітичні невизначеності стають все більш важливими для корпорацій у сучасному світі. За даними KPMG та Eurasia Group, глобальний бізнес є особливо чутливим до геополітичних криз. Геополітичні перетворення в світі викликають додаткову нестабільність серед бізнес-лідерів, що може призвести до прийняття непродуктивних та помилкових рішень.

У контексті глобалізації, транснаціональні корпорації, національні держави та міжнародні інтеграційні структури активно співпрацюють для підвищення власних конкурентних позицій на світових ринках, використовуючи для цього широкий спектр економічних, політичних, технологічних, ідеологічних та іноді військових інструментів.

Однак, ці процеси призводять до виникнення нових геополітичних ризиків. Наприклад, глобалізація перетворилася на фрагментований світ, де економічна співпраця послабшується, а конкуренція посилюється. Взаємозв'язані та розвинені ланцюги постачання, які раніше вважалися символом вільної торгівлі та економічної ефективності, сьогодні можуть розглядатися як вразливість, що вимагає реформ в умовах зростання геополітичної конкуренції.

Таким чином, геополітичні ризики стають ключовим фактором, який впливає на стратегію та операції підприємств. Управління цими ризиками вимагає глибокого розуміння геополітичного контексту та його впливу на бізнес [37 с. 26-27]

Розділ 2.3. Економічні та фінансові ризики в умовах глобальної нестабільності.

Зменшують економічний суверенітет. Втрата багатьох підприємств своїх конкурентних переваг, через зростання відкритості ринку. Пристосування підприємств до господарських умов, які змінились не на їх користь. Можливість відтоку капіталу і робочої сили. Неefективно використовується традиційний інструментарій макроекономічного регулювання на рівні держави, а саме: імпорتنі бар'єри і експортні субсидії, курс національної валюти. Розвиток нелегальних ринків збуту товарів та послуг.[37 с. 29]

Фінансові ризики мають унікальну особливість - вони виникають в результаті взаємодії між учасниками ризику, тобто є продуктом дій людей і не мають природних механізмів стабілізації рівня ризику. Їх характеристика полягає в постійній зміні, вони не піддаються узагальненню і є чисто індивідуальними. Тому важливим є їх класифікація, виявлення, оцінка та контроль. Фінансовий ризик виникає в результаті вибору його власниками або менеджерами альтернативного фінансового рішення, яке має на меті досягнути бажаного результату фінансової діяльності з можливістю економічного (фінансового) збитку через невизначеність його виконання. [49 с. 3]

Фінансовий ризик визначається як можливість втрати грошових активів. В основному, ці ризики пов'язані з флуктуаціями на фінансовому ринку та в економічному середовищі, включаючи зміни в процентних ставках, валютних курсах, секторах або у певного боржника.

Кредитний ризик виникає, коли існує ймовірність, що позичальник не зможе вчасно сплатити свій борг або відсотки. Процентний ризик пов'язаний з можливими змінами процентних ставок, які можуть вплинути на вартість кредитних ресурсів. Валютний ризик може виникнути при зміні валютних курсів або політичної ситуації, що обмежує вільний обіг валют. Ці ризики можуть призвести до переоцінки балансових статей іноземних філій у національній валюті. Галузевий ризик виникає через особливості окремих галузей, що можуть вплинути на інвестиційну якість та курсову вартість

цінних паперів, призводячи до збитків інвесторів. Ризик ліквідності та структури капіталу виникає, коли існує можливість втрати при продажу цінного паперу через зміни в оцінці його якості. Операційний ризик пов'язаний з помилками або неправильною організацією, нераціональним вибором методу проведення фінансової операції. Ризик країни включає політичні, економічні та трансфертні ризики, які впливають на здатність уряду, корпорацій та окремих осіб виконувати зобов'язання щодо зовнішнього боргу.[49 с. 5]

Економічна природа є ключовою особливістю фінансового ризику. Він тісно пов'язаний з процесом генерації прибутку підприємства. Іншою важливою характеристикою фінансового ризику є потенційні економічні втрати, які можуть виникнути в результаті фінансової діяльності.

Фінансовий ризик, який має економічну природу, є важливим аспектом у функціонуванні будь-якого підприємства, оскільки він тісно пов'язаний з процесом створення прибутку. Цей ризик включає в себе можливість потенційних економічних втрат, які можуть виникнути внаслідок фінансових операцій. Важливо підкреслити, що фінансовий ризик є ключовою економічною категорією, яка відіграє значну роль в системі економічних категорій, що стосуються виконання бізнес-процесів. Він впливає на стратегічне планування та прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством...[20 с. 182]

Висновки до Розділу 2

У 2023 році світова економіка зосередила свою увагу на відновленні торгівлі після пандемії. Після спаду в 2015-2016 роках, обсяг торгівлі товарами відновився і досяг свого піку в 2019 році, але потім знизився до приблизно 17 трильйонів доларів США в 2020 році через перебої в торгівлі, спричинені COVID-19, та економічний спад. Вже в 2021 році торгівля товарами відновилася і досягла нового піку в 2022 році - близько 25 трильйонів доларів США. Натомість, торгівля послугами показує меншу волатильність і стабільне зростання з 2010 по 2019 рік. З 2020 року відновлення торгівлі послугами йде повільніше, ніж торгівля товарами. Зростання торгівлі в 2021/2022 роках було вищим для країн, що розвиваються. На цьому тлі, перспективи країн, що розвиваються, виглядають особливо тривожними. З урахуванням цих викликів, 2024 рік вряд чи принесе значне поліпшення.

Глобальна політика впливає на підприємства через зміни в економічних умовах, регулятивному середовищі та геополітичній стабільності. Вона може впливати на виробничі процеси, вартість вантажних перевезень, ціни на енергоносії та продовольство. Геополітичні невизначеності можуть призвести до нестабільності та невизначеності, що вимагає від підприємств глибокого розуміння геополітичного контексту для ефективного управління ризиками.

У світі глобальної нестабільності, економічні та фінансові ризики стають все більш важливими. Зміни валютних курсів, процентних ставок та економічних умов можуть призвести до значних втрат. Підприємства повинні бути готові до непередбачуваних обставин, оптимізуючи свої стратегії щодо кредитних, процентних та валютних ризиків. Це включає в себе розробку ретельних планів управління ризиками, моніторингу ринкових умов та адаптації стратегій відповідно до змін у глобальному економічному середовищі. Все це має на меті забезпечити стабільність та прибутковість підприємства незважаючи на нестабільність світового ринку.

Розділ 3. Методи та інструменти управління ризиками в глобальному контексті

Розділ 3.1. Стратегії управління ризиками на різних рівнях підприємства

Ризикове управління може бути реалізовано на різних рівнях в структурі організації: на стратегічному, тактичному (для керівників середнього звена) та оперативному. Це може бути важливим у специфічних проектах, при розв'язанні проблем та контролі у визначених ризикових областях. [33 с. 149].

Зазвичай, процес управління ризиками включає встановлення цілей ризику, діагностику проблеми, виявлення та аналіз ризиків, вибір методів впливу на ризик, розробку та прийняття рішення, безпосередній вплив на ризик, та контроль результатів. Важливим є аналіз ризику для отримання інформації про об'єкт ризику та виявлення типів ризику. Виявлення ризику заздалегідь є більш доцільним, ніж вплив на наслідки. При виявленні ризику важливо не пропустити важливі обставини. Методи одержання інформації про ризики включають заповнення опитувань, аналіз документів, розробку та аналіз схем, інспекції, консультації, та експертизу.[33 с. 146].

Як відомо, зарубіжні інвестиції зіткнулися з основними ризиками, що впливають з ринкової динаміки та умов приймаючої країни, додатково до тих, що зазвичай виникають у внутрішніх підприємствах. Міжнародний бізнес мобілізує ресурси, коли він приймає на себе зобов'язання як інвестицію. Витрати виконуються з метою компенсації, принаймні, початкових інвестицій разом з адекватним поверненням від цих інвестицій. При прийнятті величини збитку та ймовірності його виникнення як двох ключових елементів, видно, що існують дві основні стратегії, які міжнародний бізнес може використовувати для зменшення ризику: знижуючи ймовірність ризикової події або суму збитку. Зазвичай, міжнародний бізнес намагається контролювати обидва. По-перше, міжнародний бізнес розгляне питання контролю за ймовірністю. Найкраща позиція для міжнародного бізнесу - захистити свої інтереси шляхом зниження ймовірності збитків. З цією метою міжнародний бізнес застосовуватиме строгу

дисципліну щодо своїх закордонних операцій, можливо, шляхом вертикальної інтеграції, контролюючи свої критично важливі активи (наприклад, трубопровід), технології, торгові марки та торгові марки, одночасно намагаючись розробити переваги для зацікавлених сторін приймаючої країни (таких як місцеві постачальники, споживачі, добре оплачувані працівники та інвестори). [17 с. 327; 18 с. 1217; 19 с. 194] Водночас, він зберігає свою владу, пов'язуючи свій проєкт з зовнішніми стейкхолдерами, такими як уряди, організації та постачальники, і підсилює свою переговорну позицію, викликаючи тиск на приймаючу країну з боку цих груп, якщо уряд розгляне можливість відібрати більшу частку проєкту.[8 с. 530] Історично відомо, що уряди країн з менш розвиненою економікою часто укладали популярні концесійні угоди, які встановлювали права та обов'язки обох сторін, але це збільшувало витрати приймаючих країн на експропріацію. У випадку, якщо країна-господар була експропрійована, це б порушило угоду, що призводило до додаткових витрат, пов'язаних з пошкодженням репутації. [15 с. 79; 16 с. 168; 21 с. 148]

Водночас, БНП будуть розглядати питання потенційних втрат, зменшуючи ризикові втрати за допомогою оперативних тактик. Наприклад, БНП можуть вивести максимальну кількість коштів з закордонної операції. Методи, які часто використовуються для досягнення цієї мети, включають маніпуляції з трансфертними цінами, різними комісіями, роялті, вибором валюти для виставлення рахунків, випередженням та відставанням грошових потоків, а також міжкорпоративними позиками. Іншою тактикою контролю втрати ризику є зниження вартості проєкту. Шапіро вказує, що рішення щодо ризиків мотивовані економічно, і що раціональний регулятор погодиться на вищий ризик, якщо вартість отриманих ПП перевищує їх вартість для приймаючої країни. Це припущення спонукає БНП відповісти наступним чином: БНП можуть зменшити принаймні частину ризику своєї країни, якщо це знизить вартість проєкту для приймаючої сторони. Це зниження вартості, яке БНП пропонують приймаючій країні, коли вона робить прямі іноземні інвестиції. У

крайньому випадку, коли ця величина дорівнює нулю, БНП очікують відсутність економічних втрат у разі несправедливої експропріації. Це аналогічно ситуації з нульовою ймовірністю програшу.

На ділі, зниження вартості - це тактика, характерна для автомобільної промисловості. (English, 2007). [З с. 11-13]

Ризикове управління може бути реалізовано на різних рівнях в структурі організації: на стратегічному, тактичному (для керівників середнього звена) та оперативному. Це може бути важливим у специфічних проектах, при розв'язанні проблем та контролі у визначених ризикових областях.

Зазвичай, процес управління ризиками включає встановлення цілей ризику, діагностику проблеми, виявлення та аналіз ризиків, вибір методів впливу на ризик, розробку та прийняття рішення, безпосередній вплив на ризик, та контроль результатів. Важливим є аналіз ризику для отримання інформації про об'єкт ризику та виявлення типів ризику. Виявлення ризику заздалегідь є більш доцільним, ніж вплив на наслідки. При виявленні ризику важливо не пропустити важливі обставини. Методи одержання інформації про ризики включають заповнення опитувань, аналіз документів, розробку та аналіз схем, інспекції, консультації, та експертизу

Як відомо, зарубіжні інвестиції зіткнулися з основними ризиками, що впливають з ринкової динаміки та умов приймаючої країни, додатково до тих, що зазвичай виникають у внутрішніх підприємствах. Міжнародний бізнес мобілізує ресурси, коли він приймає на себе зобов'язання як інвестицію. Витрати виконуються з метою компенсації, принаймні, початкових інвестицій разом з адекватним поверненням від цих інвестицій. При прийнятті величини збитку та ймовірності його виникнення як двох ключових елементів, видно, що існують дві основні стратегії, які міжнародний бізнес може використовувати для зменшення ризику: знижуючи ймовірність ризикової події або суму збитку. Зазвичай, міжнародний бізнес намагається контролювати обидва. По-перше, міжнародний бізнес розгляне питання контролю за ймовірністю. Найкраща позиція для міжнародного бізнесу - захистити свої інтереси шляхом зниження

ймовірності збитків. З цією метою міжнародний бізнес застосовуватиме строгу дисципліну щодо своїх закордонних операцій, можливо, шляхом вертикальної інтеграції, контролюючи свої критично важливі активи (наприклад, трубопровід), технології, торгові марки та торгові марки, одночасно намагаючись розробити переваги для зацікавлених сторін приймаючої

країни (таких як місцеві постачальники, споживачі, добре оплачувані працівники та інвестори)[18 с. 1220; 19 с. 200; 17 с. 331]. Водночас, він зберігає свою владу, пов'язуючи свій проект з зовнішніми стейкхолдерами, такими як уряди, організації та постачальники, і підсилює свою переговорну позицію, викликаючи тиск на приймаючу країну з боку цих груп, якщо уряд розгляне можливість відібрати більшу частку проекту[8 с. 530] Історично відомо, що уряди країн з менш розвиненою економікою часто укладали популярні концесійні угоди, які встановлювали права та обов'язки обох сторін, але це збільшувало витрати приймаючих країн на експропріацію. У випадку, якщо країна-господар була експропрійована, це б порушило угоду, що призводило до додаткових витрат, пов'язаних з пошкодженням репутації [21 с. 415; 15 с. 80; 16 с. 180].

Водночас, БНП будуть розглядати питання потенційних втрат, зменшуючи ризикові втрати за допомогою оперативних тактик. Наприклад, БНП можуть вивести максимальну кількість коштів з закордонної операції. Методи, які часто використовуються для досягнення цієї мети, включають маніпуляції з трансфертними цінами, різними комісіями, роялті, вибором валюти для виставлення рахунків, випередженням та відставанням грошових потоків, а також міжкорпоративними позиками. Іншою тактикою контролю втрати ризику є зниження вартості проекту. Шапіро вказує, що рішення щодо ризиків мотивовані економічно, і що раціональний регулятор погодиться на вищий ризик, якщо вартість отриманих ПП перевищує їх вартість для приймаючої країни. Це припущення спонукає БНП відповісти наступним чином: БНП можуть зменшити принаймні частину ризику своєї країни, якщо це знизить вартість проекту для приймаючої сторони. Це зниження вартості, яке БНП

пропонують приймаючій країні, коли вона робить прямі іноземні інвестиції. У крайньому випадку, коли ця величина дорівнює нулю, БНП очікують відсутність економічних втрат у разі несправедливої експропріації. Це аналогічно ситуації з нульовою ймовірністю програшу.

На ділі, зниження вартості - це тактика, характерна для автомобільної промисловості.

В сучасному бізнесовому контексті використовуються чотири ключові методики планування управління ризиками. Перший, метод акцепту, включає свідоме прийняття ризиків компанією без застосування фінансових захисних механізмів. Другий, метод передачі, передбачає передачу ризику іншій стороні за певну плату. Третій, метод уникнення, вимагає від компанії відмовитися від участі в ризикованому проекті. Четвертий, метод редукції, вимагає від компанії використовувати заходи для захисту від потенційних ризиків, здійснюючи різні фінансові операції. Ці методики є невід'ємними складовими стратегій управління ризиками, які включають різноманітні підходи. Загалом, вони допомагають попередити потенційні загрози та уникнути втрат. Серед цих стратегій найбільш поширеним є правило одного відсотка, яке вимагає, щоб інвестиції в проект не перевищували одного відсотка від загального капіталу компанії. Ця стратегія є простою в реалізації, оскільки вона полегшує визначення допустимого ліміту інвестицій. Крім того, навіть у разі невдалого проекту, компанія не зазнає значних збитків, тим самим забезпечуючи свою майбутню діяльність. Інші стратегії, такі як стратегія стоп-лосс і тейк-профіт, диверсифікація та хеджування, також використовуються для мінімізації ризиків та оптимізації прибутку.

Як відомо, зарубіжні інвестиції зіткнулися з основними ризиками, що впливають з ринкової динаміки та умов приймаючої країни, додатково до тих, що зазвичай виникають у внутрішніх підприємствах. Міжнародний бізнес мобілізує ресурси, коли він приймає на себе зобов'язання як інвестицію. Витрати виконуються з метою компенсації, принаймні, початкових інвестицій разом з адекватним поверненням від цих інвестицій. При прийнятті величини

збитку та ймовірності його виникнення як двох ключових елементів, видно, що існують дві основні стратегії, які міжнародний бізнес може використовувати для зменшення ризику: знижуючи ймовірність ризикової події або суму збитку. Зазвичай, міжнародний бізнес намагається контролювати обидва. По-перше, міжнародний бізнес розгляне питання контролю за ймовірністю. Найкраща позиція для міжнародного бізнесу - захистити свої інтереси шляхом зниження ймовірності збитків. З цією метою міжнародний бізнес застосовуватиме строгу дисципліну щодо своїх закордонних операцій, можливо, шляхом вертикальної інтеграції, контролюючи свої критично важливі активи (наприклад, трубопровід), технології, торгові марки та торгові марки, одночасно намагаючись розробити переваги для зацікавлених сторін приймаючої країни (таких як місцеві постачальники, споживачі, добре оплачувані працівники та інвестори). [14 с. 2097-2101]

Як відомо, зарубіжні інвестиції зіткнулися з основними ризиками, що впливають з ринкової динаміки та умов приймаючої країни, додатково до тих, що зазвичай виникають у внутрішніх підприємствах. Міжнародний бізнес мобілізує ресурси, коли він приймає на себе зобов'язання як інвестицію. Витрати виконуються з метою компенсації, принаймні, початкових інвестицій разом з адекватним поверненням від цих інвестицій. При прийнятті величини збитку та ймовірності його виникнення як двох ключових елементів, видно, що існують дві основні стратегії, які міжнародний бізнес може використовувати для зменшення ризику: знижуючи ймовірність ризикової події або суму збитку. Зазвичай, міжнародний бізнес намагається контролювати обидва. По-перше, міжнародний бізнес розгляне питання контролю за ймовірністю. Найкраща позиція для міжнародного бізнесу - захистити свої інтереси шляхом зниження ймовірності збитків. З цією метою міжнародний бізнес застосовуватиме строгу дисципліну щодо своїх закордонних операцій, можливо, шляхом вертикальної інтеграції, контролюючи свої критично важливі активи (наприклад, трубопровід), технології, торгові марки та торгові марки, одночасно

намагаючись розробити переваги для зацікавлених сторін приймаючої країни (таких як місцеві постачальники, споживачі, добре оплачувані працівники та інвестори). [22 с. 147-148]

Розділ 3.2. Використання фінансових інструментів для зменшення впливу ризиків

Протягом останніх двадцяти п'яти років фінансові інструменти, зокрема цінні папери та їх похідні, стали все більш поширеними та досягли свого піку. Деривативи, які є похідними цінними паперами, активно котируються на численних світових фондових біржах. Це фінансовий документ, вартість якого залежить від різних факторів, найважливішим з яких зазвичай є ринковий актив. Фінансові інженери, використовуючи комбінацію алгоритмів та фінансових інструментів, активно використовують деривативи в таких фінансових технологіях, як хеджування, арбітраж та спекуляція.

Арбітраж - це стратегія, за якої одночасно купують і продають цінні папери (деривативи) з метою отримання прибутку від дисбалансу цін на різних ринках або інструментах, який виникає, коли динаміка цін одного ринку відстає від іншого. Зазвичай котирування пов'язаних і ліквідних інструментів рухаються синхронно, але в результаті впливу деяких учасників (наприклад, придбання або продаж великого пакета акцій, зміна валютного курсу, різке зростання або падіння базового інструменту тощо) може виникнути дисбаланс між цінами.

Спекуляція - це торговий оборот, спрямований на швидку і доступну дохідність, оскільки найчастіше предмет угоди - тип і кількість товару, які насправді не користуються реальним попитом у продавця або покупця.

Хеджування - це дії покупця або продавця, спрямовані на захист свого доходу від впливу зміни цін у майбутньому. Цей механізм страхування за допомогою біржі значно зменшує ризик і сприяє досягненню стабільності ринкового господарства. Механізм хеджування передбачає, що фінансові втрати покупця покриває продавець, а втрати продавця відповідно покупець.

Ця технологія дозволяє уникнути втрат прибутку від зміни курсів валют, коливання цін тощо.[39 с. 255]

Хеджування відноситься до складних економічних взаємовідносин, які мають на меті зменшення ризиків, підтримку їх на прийнятному рівні та захист учасників (хеджерів) від майбутніх фінансових втрат, а також отримання прибутку спекулянтами (трейдерами, торговцями). Хеджування реалізується за допомогою інструментів страхового, фінансового та товарного ринків, включаючи деривативи (форвардні контракти, опціони та ф'ючерсні контракти). Вітчизняний ринок деривативів в аграрному секторі економіки перебуває на початкових стадіях розвитку порівняно з провідною світовою практикою через такі фактори: обмежений спектр інструментів (форвардні контракти на зерно); відсутність розгалуженої інфраструктури у вигляді традиційних бірж і електронних торговельних систем, клірингово-розрахункових структур; недосконала нормативно-правова база.[45 с. 3-5]

Страхування фінансових ризиків має на меті забезпечити захист від матеріального збитку, який може виникнути в майбутньому, для власника або зовнішнього учасника. Це може бути здійснено різними способами, але, як показує міжнародний досвід, найефективнішим є самострахування. Самострахування передбачає створення спеціалізованого грошового резервного фонду з метою фінансового покриття майбутніх очікуваних та непередбачених збитків суб'єкта господарювання.

Пряме нейтралізування фінансових ризиків, як самострахування, базується на резервуванні частини фінансових ресурсів підприємства, які дозволяють подолати негативні фінансові наслідки за тими фінансовими операціями, за якими ці ризики не пов'язані з діями контрагентів. Основні форми цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків включають:

Формування резервного (страхового) фонду підприємства. Він створюється відповідно до вимог законодавства та статуту підприємства. На його формування спрямовується не менше 5% суми прибутку, отриманого підприємством в звітному періоді;

Формування цільових резервних фондів. Прикладом такого формування можуть служити фонд страхування цінового ризику (на період тимчасового погіршення кон'юнктури ринку); фонд уцінки товарів на підприємствах торгівлі; фонд погашення безнадійної дебіторської заборгованості за кредитними операціями підприємства і т.п. Перелік таких фондів, джерела їх формування і розміри відрахувань в них визначаються статутом підприємства та іншими внутрішніми нормативами;

Формування системи страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів за окремими елементами обігових коштів підприємства. Такі страхові запаси створюються з грошових активів, сировини, матеріалів, готової продукції. Розмір потреби в страхових запасах за окремими елементами обігових коштів встановлюється в процесі їх нормування;

Нерозподілений залишок прибутку, отриманий в звітному періоді. До його розподілу він може розглядатися як резерв фінансових ресурсів, що направляються в необхідному випадку на ліквідацію негативних наслідків окремих фінансових ризиків.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків і з залученням страхової компанії передбачає передачу фінансового ризику суб'єкта господарювання за певну плату (страхову премію) на утримання спеціалізованої фінансової установи страхової компанії. За такого варіанту джерелом покриття збитків суб'єкта господарювання в результаті настання несприятливих умов (страхового випадку) є фінансові ресурси страхової компанії. [50 с. 240-241]

Розділ 3.3. Впровадження інноваційних підходів до управління ризиками

Використання штучного інтелекту в бізнес-управлінні включає застосування різних технологій ШІ для оптимізації управлінських процесів в організаціях. Це включає автоматизацію повторюваних завдань, аналіз великої кількості даних для прийняття рішень, прогнозування ринкових трендів, обслуговування клієнтів та багато іншого.[Таранич А., Пелехацький Д]

Використання машинного навчання в бізнес-управлінні полягає в застосуванні алгоритмів штучного інтелекту для обробки даних та прийняття рішень у сфері бізнесу. Це може включати прогнозування попиту на продукцію, встановлення оптимальних цін, виявлення ринкових трендів, автоматизацію процесів та інші елементи управління. Машинне навчання дозволяє компаніям використовувати дані для отримання важливої інформації та уникнення помилок людей при прийнятті рішень.[31 с. 26]

Застосування штучного інтелекту та машинного навчання в бізнес-управлінні може підсилити здатність компаній до прийняття обґрунтованих рішень, аналізу ринкових змін, прогнозування попиту на товари та послуги, оптимізації виробничих процесів та зниження витрат. [Смерека Є.]

Використовуючи аналітику та прогностичні моделі, засновані на даних, бізнеси можуть адаптуватися до економічних змін та зберігати конкурентні переваги. Штучний інтелект та машинне навчання дозволяють організаціям автоматизувати численні рутинні бізнес-процеси, що відкриває можливість перерозподілу людських ресурсів для виконання більш стратегічних завдань.[Застосування штучного інтелекту в управлінні бізнесом]

Автоматичні системи відстеження запасів можуть відповідати на зміни в попиті та прогнозувати потреби в товарах, що допомагає компаніям знизити ризики. Важливо відзначити, що умови економічної нестабільності часто супроводжуються підвищеним ризиком для підприємств. Застосування штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє компаніям ефективніше

прогнозувати та управляти ризиками.[ШІ та машинне навчання для управління ризиками]

Використання Біг Дата в ризик-менеджменті стає все більш поширеним у сучасному бізнес-середовищі. Біг Дата, або “великі дані”, описує величезні обсяги даних, які збираються, зберігаються та аналізуються для отримання корисної інформації та відкриття нових знань. [1]

В ризик-менеджменті Біг Дата допомагає виявляти та передбачати потенційні ризики, що можуть вплинути на діяльність підприємства. За допомогою аналізу великих даних, компанії можуть виявляти шаблони та тенденції, які можуть вказувати на майбутні ризики.

Біг Дата також дозволяє компаніям розробляти більш ефективні стратегії управління ризиками. Наприклад, вони можуть використовувати дані для моделювання різних сценаріїв та визначення, які стратегії найкраще працюють для мінімізації ризиків. [1]

Однак, необхідно зазначити, що використання Біг Дата в ризик-менеджменті також має свої виклики. Одним з них є потреба в захисті великих обсягів даних та забезпечення їх конфіденційності.

В цілому, Біг Дата відкриває нові можливості для ризик-менеджменту, дозволяючи компаніям краще розуміти та управляти ризиками, з якими вони стикаються.[29 с. 455-457]

Висновки до розділу 3

Управління ризиками на підприємстві включає систематичний підхід, який може бути впроваджений на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Цей процес охоплює встановлення цілей ризику, діагностику проблеми, виявлення та аналіз ризиків, вибір методів впливу на ризик, розробку та прийняття рішення, безпосередній вплив на ризик, та контроль результатів.

Міжнародні інвестиції зіткнулися з основними ризиками, що впливають з ринкової динаміки та умов приймаючої країни. Міжнародний бізнес мобілізує ресурси, коли він приймає на себе зобов'язання як інвестицію. Витрати виконуються з метою компенсації, принаймні, початкових інвестицій разом з адекватним поверненням від цих інвестицій.

Існують дві основні стратегії, які міжнародний бізнес може використовувати для зменшення ризику: знижуючи ймовірність ризикової події або суму збитку. Зазвичай, міжнародний бізнес намагається контролювати обидва. По-перше, міжнародний бізнес розгляне питання контролю за ймовірністю. Найкраща позиція для міжнародного бізнесу - захистити свої інтереси шляхом зниження ймовірності збитків. З цією метою міжнародний бізнес застосовуватиме строгу дисципліну щодо своїх закордонних операцій, можливо, шляхом вертикальної інтеграції, контролюючи свої критично важливі активи (наприклад, трубопровід), технології, торгові марки та торгові марки, одночасно намагаючись розробити переваги для зацікавлених сторін приймаючої країни (таких як місцеві постачальники, споживачі, добре оплачувані працівники та інвестори).

Фінансові інструменти, включаючи деривативи, є ключовими для зменшення впливу ризиків. Ці інструменти допомагають управляти ризиками через стратегії, такі як хеджування, арбітраж та спекуляція. Хеджування допомагає зменшити ризик зміни цін, арбітраж використовує дисбаланс цін для отримання прибутку, а спекуляція зосереджується на швидкому заробітку. Важливою частиною управління ризиками є створення резервних фондів та системи страхових запасів. Зовнішнє страхування, яке включає залучення

страхової компанії, також є ефективним методом управління ризиками. Всі ці стратегії сприяють стабільності ринкового господарства.

Інноваційні технології, такі як Біг Дата, штучний інтелект та машинне навчання, відкривають нові можливості для ризик-менеджменту. Вони дозволяють компаніям краще розуміти та управляти ризиками, з якими вони стикаються. За допомогою аналізу великих даних, компанії можуть виявляти шаблони та тенденції, які можуть вказувати на майбутні ризики. Це допомагає в розробці більш ефективних стратегій управління ризиками, включаючи моделювання різних сценаріїв та визначення оптимальних стратегій для мінімізації ризиків. Однак, використання Біг Дата в ризик-менеджменті також має свої виклики, такі як потреба в захисті великих обсягів даних та забезпечення їх конфіденційності.

Загальні висновки

У цій праці було досліджено особливості управління ризиками підприємства в умовах глобальної не стабільності. Дослідження розглядає різні типи ризиків, включаючи глобальні та локальні, з урахуванням їх можливого впливу на економічну стабільність. Текст також висвітлює важливість оцінки ризиків та їх вимірювання.

Глобальна нестабільність впливає на підприємства через різні фактори. Соціально-економічна нестабільність, економічна глобалізація, технологічна революція, економічні цикли, вплив зовнішніх чинників на національну економіку, військово-політична агресія та екологічні катастрофи - всі ці фактори впливають на ринок праці. Вони призводять до глобальної мобільності робочої сили, зміни характеру праці, криз в соціально-економічних сферах, збільшення військових витрат, зниження економічного потенціалу та появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб.

Управління ризиками є важливим у контексті глобальної нестабільності. Розуміння причин соціально-економічної нестабільності та модифікація підходів до її управління є ключовими. Зовнішні фактори, такі як економічна глобалізація, технологічна революція, економічні цикли, впливають на ринок праці. Гнучкість, інновації та ефективне управління визначають успіх в сучасному бізнес-середовищі.

У 2023 році світова економіка зосередила свою увагу на відновленні торгівлі після пандемії. Після спаду в 2015-2016 роках, обсяг торгівлі товарами відновився і досяг свого піку в 2019 році, але потім знизився до приблизно 17 трильйонів доларів США в 2020 році через перебої в торгівлі, спричинені COVID-19, та економічний спад. Вже в 2021 році торгівля товарами відновилася і досягла нового піку в 2022 році - близько 25 трильйонів доларів США. Натомість, торгівля послугами показує меншу волатильність і стабільне зростання з 2010 по 2019 рік. З 2020 року відновлення торгівлі послугами йде повільніше, ніж торгівля товарами. Зростання торгівлі в 2021/2022 роках було вищим для країн, що розвиваються. На цьому тлі, перспективи країн, що

розвиваються, виглядають особливо тривожними. З урахуванням цих викликів, 2024 рік вряд чи принесе значне поліпшення.

Глобальна політика впливає на підприємства через зміни в економічних умовах, регулятивному середовищі та геополітичній стабільності. Вона може впливати на виробничі процеси, вартість вантажних перевезень, ціни на енергоносії та продовольство. Геополітичні невизначеності можуть призвести до нестабільності та невизначеності, що вимагає від підприємств глибокого розуміння геополітичного контексту для ефективного управління ризиками.

У світі глобальної нестабільності, економічні та фінансові ризики стають все більш важливими. Зміни валютних курсів, процентних ставок та економічних умов можуть призвести до значних втрат. Підприємства повинні бути готові до непередбачуваних обставин, оптимізуючи свої стратегії щодо кредитних, процентних та валютних ризиків. Це включає в себе розробку ретельних планів управління ризиками, моніторингу ринкових умов та адаптації стратегій відповідно до змін у глобальному економічному середовищі. Все це має на меті забезпечити стабільність та прибутковість підприємства незважаючи на нестабільність світового ринку.

Управління ризиками на підприємстві включає систематичний підхід, який може бути впроваджений на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Цей процес охоплює встановлення цілей ризику, діагностику проблеми, виявлення та аналіз ризиків, вибір методів впливу на ризик, розробку та прийняття рішення, безпосередній вплив на ризик, та контроль результатів. Цей процес допомагає підприємствам ідентифікувати потенційні ризики, оцінити їх можливий вплив та розробити стратегії для їх мінімізації.

Міжнародні інвестиції зіткнулися з основними ризиками, що впливають з ринкової динаміки та умов приймаючої країни. Міжнародний бізнес мобілізує ресурси, коли він приймає на себе зобов'язання як інвестицію. Витрати виконуються з метою компенсації, принаймні, початкових інвестицій разом з адекватним поверненням від цих інвестицій.

Існують дві основні стратегії, які міжнародний бізнес може використовувати для зменшення ризику: знижуючи ймовірність ризикової події або суму збитку. Зазвичай, міжнародний бізнес намагається контролювати обидва. По-перше, міжнародний бізнес розгляне питання контролю за ймовірністю. Найкраща позиція для міжнародного бізнесу - захистити свої інтереси шляхом зниження ймовірності збитків. З цією метою міжнародний бізнес застосовуватиме строгу дисципліну щодо своїх закордонних операцій, можливо, шляхом вертикальної інтеграції, контролюючи свої критично важливі активи (наприклад, трубопровід), технології, торгові марки та торгові марки, одночасно намагаючись розробити переваги для зацікавлених сторін приймаючої країни (таких як місцеві постачальники, споживачі, добре оплачувані працівники та інвестори).

Фінансові інструменти, включаючи деривативи, є ключовими для зменшення впливу ризиків. Ці інструменти допомагають управляти ризиками через стратегії, такі як хеджування, арбітраж та спекуляція. Хеджування допомагає зменшити ризик зміни цін, арбітраж використовує дисбаланс цін для отримання прибутку, а спекуляція зосереджується на швидкому заробітку. Важливою частиною управління ризиками є створення резервних фондів та системи страхових запасів. Зовнішнє страхування, яке включає залучення страхової компанії, також є ефективним методом управління ризиками. Всі ці стратегії сприяють стабільності ринкового господарства.

Інноваційні технології, такі як Біг Дата, штучний інтелект та машинне навчання, відкривають нові можливості для ризик-менеджменту. Вони дозволяють компаніям краще розуміти та управляти ризиками, з якими вони стикаються. За допомогою аналізу великих даних, компанії можуть виявляти шаблони та тенденції, які можуть вказувати на майбутні ризики. Це допомагає в розробці більш ефективних стратегій управління ризиками, включаючи моделювання різних сценаріїв та визначення оптимальних стратегій для мінімізації ризиків. Однак, використання Біг Дата в ризик-менеджменті також

має свої виклики, такі як потреба в захисті великих обсягів даних та забезпечення їх конфіденційності.

В цілому, це дослідження підкреслює важливість управління ризиками в умовах глобальної нестабільності. Воно показує, що ефективне управління ризиками вимагає глибокого розуміння ринкових умов, внутрішніх ресурсів компанії, а також використання інноваційних технологій. Це дослідження також підкреслює важливість постійного моніторингу та адаптації стратегій управління ризиками для забезпечення стабільності та прибутковості підприємства в умовах глобальної нестабільності.

Використана література

1. Big Data (Біг Дата / Великі дані) – що це таке, суть, визначення, як працює та навіщо потрібно. URL: [BIG DATA \(Великі дані, Біг Дата\) — це що таке, суть і визначення \(termin.in.ua\)](#) (дата звернення: 12.04. 2024).
2. Bouchet, M. H., Clark, E., Gros Lambert, B. Country Risk Assessment: A Guide to Global Investment Strategy. West Sussex. England: John Wiley, 2003. 273 p.
3. Cavusgil, S. T., Deligonul, S., Ghauri, P. N., Bamiatzi, V., Park, B. I., Mellahi, K. Risk in international business and its mitigation. Journal of World Business, 55(2), Article 101078. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2020.101078> (дата звернення: 05.03.2024).
4. Cavusgil, S. T., Knight, G., Riesenberger, J. R. International Business: The New Realities, 5th Edition, Upper Saddle River, New Jersey, Pearson. 2020.
5. Coleman, Tom, A Practical Guide to Risk Management CFA Institute Research Foundation M2011-2. 2011. 212 p. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2586032>
6. English, A. The Third World Car War. 2007. URL: [The Third World car war \(telegraph.co.uk\)](#) (дата звернення: 12.04. 2024).
7. Giambona, E., Graham, J.R., Harvey, C. The management of political risk, Journal of International Business Studies, 2018. №48(4). P. 523-533.
8. Giambona, Erasmo & Graham, John & Harvey, Campbell. The management of political risk. Journal of International Business Studies. 2017. №48(4). P. 523-533. 10.1057/s41267-016-0058-4 (дата звернення: 02.02.2024)
9. Gourinchas. P. Resilient Global Economy Still Limping Along, With Growing Divergences. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/10/10/resilient-global-economy-still-limping-along-with-growing-divergences> (дата звернення: 05.01. 2024).
10. Intemann, K. Distinguishing between legitimate and illegitimate values in climate modeling. European Journal for Philosophy of Science, 2015. № 5(2). P. 217–232.

11. Ivaniuk, U. Resilience of the socio-economic system in the conditions of global instability. *European Science*, 2020. №3(sge13-03). P. 8–16. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-13-03-014> (дата звернення: 05.01. 2024).
12. John, A., Lawton, T. C. (2018). International political risk management: Perspectives, approaches and emerging agendas. *International Journal of Management Reviews*, 2018. №20(4). P. 847-879
13. Keynes. J. M. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Cambridge, Cambridgeshire, UK, 2018. 404 p. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-70344-2> (дата звернення: 04.04. 2024).
14. Baldzhy M., K. Khavrova K., O. Guseva O., A. Goloborodko A., Artyomova A.. *Risk Management Strategies in the Global Business Environment: Analysis of Complex Dependencies and Effectiveness of Measures*. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68, № 4. P. 2095-2103. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2023.20 (дата звернення: 25.04.2024).
15. Mahajan, A. (1990). Pricing Expropriation Risk. *Financial Management*, 1990. № 19(4). P 77–86.
16. Oetzel, J. & Getz, K. (2012). Why and how might firms respond strategically to violent conflict? *Journal of International Business Studies*, 2012. № 43(2). P. 166-186.
17. Panicker, V. S., Mitra, S. Upadhyayula, R. S. Institutional investors and international investments in emerging economy firms: A behavioral risk perspective *Journal of World Business*, 2019. № 54(4).P 322-334.
18. Park, B. I., Cave, A. H. Corporate social responsibility in international joint ventures: Empirical examinations in South Korea. *International Business review*, 2018. № 27(6). P. 1213-1228
19. Park, B. I., Ghauri, P. N. Determinants influencing CSR practices in small and medium sized MNE subsidiaries: A stakeholder perspective. *Journal of World Business*, 2015. № 50(1). P. 192-204.
20. Petyk, L., Baskova, Y. The Problems of Financial Risks Management in the Risk Management System and the Methods for Solving. *Business Inform.*

<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-181-186> (дата звернення: 05.01. 2024).

21. Prud'homme, D. Re-conceptualizing intellectual property regimes in international business research: Foreign-friendliness paradoxes facing MNCs in China, *Journal of World Business*, 2019. № 54(4). P. 399-419.

22. Rushkovskiy, M., Rasshyvalov, D. Multinational companies' risk management strategies evolving on the brink of the new economic era. *Baltic Journal of Economic Studies*, №9(1). – P. 146-151. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-1-146-151> (дата звернення: 02.02.2024).

23. Sebastian Kot, Przemysław Dragon, *Business Risk Management in International Corporations*. *Procedia Economics and Finance*, 2015. Vol 27. P. 102-108, ISSN 2212-5671, [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00978-8](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00978-8) (дата звернення: 05.01. 2024).

24. UNCTAD. Key Statistics and Trends in International Trade. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2024d1_en.pdf (дата звернення: 05.01. 2024).

25. UNCTAD. Trade and Development Report 2023 (Overview). United Nations. Geneva 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2023overview_en.pdf (дата звернення: 05.01. 2024).

26. UNCTAD. Trade and development report update. April 2024. United Nations. Geneva 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/gdsinf2024d1_en.pdf (дата звернення: 05.01. 2024).

27. Unprecedented shipping disruptions raise risk to global trade, UNCTAD warns. URL: <https://unctad.org/news/unprecedented-shipping-disruptions-raise-risk-global-trade-unctad-warns> (дата звернення: 05.01. 2024).

28. Бутенко, В., Байдацький, М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ. *Економіка та суспільство*, 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-35> (дата звернення 05.01.2024)

29. Чайкіна А. О., Колідуб К. М. Особливості впровадження ризик-менеджменту на українських підприємствах. Бізнес Інформ, 2017. № 11. С. 454-459. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_11_67 (дата звернення: 12.04. 2024).
30. Гончар Г. П. Адаптація світових стандартів ризик-менеджменту до діяльності вітчизняних компаній. Ефективна економіка. 2014. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_3_14 (дата звернення: 04.04. 2024).
31. Грабовська К. А. Використання штучного інтелекту та машинного навчання в управлінні бізнесом під час глобальної економічної нестабільності // Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 26-27.[26-27.pdf \(mnau.edu.ua\)](http://mnau.edu.ua/26-27.pdf)
32. Груб'як С. В. Підприємницькі ризики: поняття, сутність, види. Інфраструктура ринку. 2016. Вип. 2. С. 136-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2016_2_28 (дата звернення: 05.01. 2024).[Grubyak-S.-V..pdf \(chmnu.edu.ua\)](http://chmnu.edu.ua/Grubyak-S.-V..pdf)
33. Дуднєва Ю.Е., Антипцева О.Ю., Обидєннова Т.С. Ризик-менеджмент: інтегрований підхід до організації. Економіка і суспільство. 2019. Випуск № 20. С. 229–236
34. Заріцька Н. М. Юрченко М. О. Процес управління ризиками на підприємстві. Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа "Студентські підприємницькі ініціативи" : матеріали V Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (3 грудня 2020 р., м. Київ). – Київ : КНУТД, 2020. – С. 143-150. [OIIP2020_P143-150.pdf \(knutd.edu.ua\)](http://knutd.edu.ua/OIIP2020_P143-150.pdf)
35. Застосування штучного інтелекту в управлінні бізнесом. URL: <https://www.superbusiness.com.ua/zastosuvannja-shtuchnogo-intelektu-v-upravlinni-biznesom/> (дата звернення: 05.01. 2024).
36. І. М. Посохов, О. О. Ходирєва, Г. Ю. Кабиш. Сучасні міжнародні стандарти ризик-менеджменту. Сучасні тенденції розвитку світової економіки:

зб. матеріалів 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф., Харків : ХНАДУ, 2017. Т. 2. С. 77-78.

37. Компанець К.А. Сутність глобалізаційних процесів та вплив їх на функціонування підприємств. Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. К. : НТУ, 2017. Вип. 2 (38). URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/38/026.pdf> (дата звернення: 05.01. 2024).

38. Королюк Т. Систематизація і класифікація ризиків у галузях економічної науки. Галицький економічний вісник. 2015. № 1. С. 62-71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2015_1_11 (дата звернення: 01.05.2024).

39. Кучеренко, А. Фінансово-організаційні передумови застосування технології хеджування у вітчизняному ризик-менеджменті. The Bulletin of the Dnipropetrovsk University. Series: Management of Innovations. 2022. 222. 10.15421/191624.

40. Маршалл, А. Принципы экономической науки: в 2-х т. М.: Прогресс. Универс, 1993. – 458 с

41. Наумова М.А. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ. Приазовський економічний вісник. Електронний журнал. 2020. №6(23). С. 200-207. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-6-36> (дата звернення: 05.01. 2024).

42. Палієв, В. (2023). Дослідження впливу глобальної нестабільності на бізнес в сучасних турбулентних умовах. Development Service Industry Management, 2020. №3. С 97–101. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3\(14\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(14)) (дата звернення: 05.01. 2024).

43. Резнікова, Н. В., Іващенко, О. А., & Курцев, О. Ю. (2023). GLOBALIZATION CHANGES AS NEW DEVELOPMENT IMPERATIVES WORLD ECONOMY: CHALLENGES FOR INTERNATIONAL MARKETING. Journal of Strategic Economic Research, (5), 37–44. <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.5.4> (дата звернення: 05.01. 2024).

44. Смерека Є. Штучний інтелект для бізнесу: які завдання здатен вирішувати та в яких галузях допомагає 2023. URL: <https://mind.ua/publications/20254126-shtuchnij-intelektldlya-biznesu-yaki-zavdannya-zdaten-virishuvati-ta-v-yakih-galuzyah-dopomagaе> (дата звернення: 05.01. 2024).
45. Соломатіна Т. В. Страхування як інструмент хеджування ризиків втрати фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Ефективна економіка, 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_55 (дата звернення: 05.01. 2024).
46. Сосновська О., Деденко Л. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2019. 1. 70-79. 10.32750/2019-0106. (дата звернення: 25.04.2024).
47. Степічева, О. (2023). НЕОПРОТЕКЦІОНІСТСЬКІ ЗАХОДИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ТОРГІВЛІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ. Економіка та суспільство, 2023. №58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-62> (дата звернення: 05.01. 2024).
48. Таранич А., Пелехацький Д. Використання штучного інтелекту в процесах стратегічного управління підприємствами 2024. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.01.054> (дата звернення: 05.01. 2024).
49. Томашук, І., Томашук, І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. Економіка та суспільство, 2022. №39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64> (дата звернення: 06.03. 2024).
50. Шелехов К. В., Заболотна О. Ю. Страхування як інструмент нейтралізації фінансових ризиків підприємства. Сучасні проблеми економіки і підприємництва : збірник наукових праць, 2013. Вип. 12. С. 238–242. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/20024> (дата звернення: 05.01. 2024).

51. III та машинне навчання для управління ризиками. URL: <https://visuresolutions.com/uk/blog/ai-and-machine-learning-for-risk-management/> (дата звернення: 05.01. 2024).

52. Шумпетер, Й. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982. – 456 с.